

JACK LONDON

Martin Eden

Çeviren
Julide Kayaş

B Ö L Ü M B İ R

Anahtarla dış kapıyı açarak içeri ilk girenin peşinden beceriksiz bir tavırla kasketini çıkaran genç bir adam geldi. Üzerinde deniz kokan kaba giysiler vardı, kendini içinde bulunduğu bu geniş salona ait olmadığı her hâlimden belliydi. Ne yapacağını bilemediği kasketini cebine tıktırmaya çalışırken kapıdan ilk giren diğer adam onun kasketini elinden aldı. Bunu öylesine sessiz ve doğal bir şekilde yapmıştı ki beceriksiz genç adam ona minnet duydu. “Hâlimi anlıyor,” diye düşündü. “Bana yardım edecek.”

Omuzlarını sallayarak diğerinin peşinden gitti, farkında olmaksızın bacaklarını açarak yürüyordu; sanki zemin kabaran denizin hamleleriyle yan yatıyor, dibe batıyor gibiydi. Geniş odalar onun yalpalayarak inen adımlarına dar gelecekmış gibi geliyordu, geniş omuzları kapılara çarpacak ya da alçak şömine rafındaki bibloları yere düşürecek diye ödü patlıyordu. Çeşitli eşyalar arasında bir o yana bir bu yana seğirtirken aslında yalnızca kendi kafasında saplantı hâline getirdiği tehlikeleri çoğal-

tıyordu. Büyük bir piyano ve üzerine kitaplar yığılmış bir sehpanın arasında en az altı kişinin yan yana yürüyebileceği kadar yer vardı ama onun için dehşet verici bir deneyimdi bu. Ağır kolları iki yanında sallanıyordu. Bu kollarla ve ellerle ne yapacağını bilemiyordu. Heyecan içinde, kollarından birinin sehpanın üstündeki kitaplara çarpacağını sanıp, ürkmüş bir at gibi gerilerken neredeyse piyanonun taburesini deviriyordu. Önündekinin rahat yürüyüşünü izledi ve kendi yürüyüşünün diğerlerinden ne kadar farklı olduğunu ilk kez fark etti. Böylesine kaba yürüdüğünden ötürü bir an utançla içi sızladı. Alnından boncuk boncuk ter damlıyordu, durup güneş yanığı yüzünü mendiliyle sildi.

“Arthur, yavaş ol, oğlum,” dedi, telaşını alaylı bir ifadeyle gizlemeye çalışıyordu. “Bu kadarı bana fazla. Bekle bir sakinleşeyim hele. Gelmek istemediğimi biliyodun, sanırım ailen de beni görmeye can atmıyodur.”

Diğeri, “Aldırma,” diye cevaplayarak onu yatıştırdı. “Bizden korkmana gerek yok. Cana yakın insanlarız biz. Hey, bana bir mektup var.”

Masaya gitti, zarfı yırttı ve okumaya başladı. Böylece yabancıya kendisini toparlaması için bir fırsat vermişti. Yabancı bunu anladı ve minnet duydu. Onun becerisi de başkalarının hislerini anlayıp kavrayabilmektir, tetikte bekler gibi görünen dış görünüşünün altında, başkalarının hislerini anlayabilme çabası sürüyordu hep. Alnını kurulayıp etrafına bakındı. Yüzü dingindi ama gözlerinde vahşi hayvanların tuzağa düşmekten korktukları an yüzlerinde beliren ifade vardı. Bilinmeyenle sarılmıştı, olabilecekleri seziyor, ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Beceriksizce yürüdüğünün ve kendisini sıkıştırdığının farkındaydı, sahip olduğu her niteliğin ve gücün de aynı şekilde başına bela olacağından korkuyordu. Duyuları keskinleşmişti, çaresiz bir tedirginlik içindeydi. Diğeri'nin mektubun üzerinden kendisine

doğru eğlenircesine bakması hançer gibi yüreeğine saplanıyordu. Bakışı görmüştü ama gördüğünü belli etmemiştii çünkü öğrendiği şeylerden biri de disiplinli olmaktı. Ne var ki bu hançer darbesi onuruna dokunmuştu. Geldiđi için kendine lanet okudu, bir yandan da işi sonuna kadar götürmeye karar verdi. Yüz çizgileri sertleşti, gözlerinde kavgacı bir ışık belirdi. Çevresine daha umursamaz bir havayla, daha keskin bir merakla bakmaya başladı; hoş mekânın bütün detayları beynine kazınıyordu. Gözleri kocaman açılmıştı, hiçbir şeyi kaçırmıyordu, gözler önlerindeki güzelliği içine çekerken kavgacı ışık sönüp yerini ılık bir pırlıttıya bıraktı. Güzelliğe karşı duyarlıydı, burası da duyarlılığın hareket geçmesi için bir sebep oluşturunuyordu.

Gözüne çarpan yağlıboya bir tablonun önünde durdu. İri bir dalga yükseliyor, sivri bir kayanın üzerinde kırılıyordu, gökyüzü alçak fırtına bulutlarıyla kaplanmıştı. Dalganın gerisinde, güvertesindeki her ayrıntı seçilecek kadar yan yatmış, fırtınalı akşam göğüne karşı dalgaların içinde batıp çıkarak orsa seyirde giden bir kılavuz tekne görünüyordu. Resimdeki güzellik, karşı koyamayacağı bir şekilde onu kendisine çekti. Beceriksiz yürüyüşünü unutarak resme yaklaştı, çok yakınına geldi. Tuvaldeki güzellik uçup gitmişti. Yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi. Acemice boyanmış görünen tabloya bakakaldı, geriye çekildi. Resmin güzelliği dönüverdi tuvale. Resimden uzaklaştırken, “Aldatmacalı bir resim,” diye düşündü, bir yandan da edindiği onca izlenimin arasında, böyle bir güzelliğin bir aldatmaca için harcanmasına öfkelenecek zamanı bulduğunu fark etti. Resim yapmayı bilmezdi. Uzaktan ya da yakından her zaman kesin ve net olan, renkli, tağ baskısı resimlerle büyümüşü. Dükkânların vitrinlerinde yağlıboya tablolar görmüşü ama vitrin camları meraklı bakışlarını çok yaklaştırmasına izin vermemişü.

Mektup okuyan arkadaşına bakarken masanın üstündeki

kitapları gördü. Açlıktan ölen bir adamın gözleri yiyecek gördüğünde nasıl arzuyla dolarsa öyle bir arzu belirdi gözlerinde. Hiç düşünmeden, omuzlarını bir sağa bir sola hareket ettirerek masanın yanına vardı. Sevgiyle kitaplara dokundu. Adlarına ve yazarların adlarına baktı, içlerinden birkaç parça okudu, ciltleri gözleriyle ve elleriyle okşadı, okumuş olduğu bir kitabı tanıdı. Diğerleri ona yabancı kitaplar ve yazarlardı. Swinburne'ün bir kitabını gelişigüzel seçti ve nerede olduğunu unutup yüzü ateş gibi yanarak hemen okumaya başladı. İki kez, parmağını okuduğu yere koyup kitabı kapadı ve yazarın adına baktı. Swinburne! Bu adı unutmayacaktı. Bu adam görmeyi biliyordu; belli ki renkleri ve parlayan ışığı görmüştü. Fakat kimdi Swinburne? Şairlerin pek çoğu gibi yüzlerce yıl önce ölmüş müydü? Yoksa hâlâ yaşıyor ve yazıyor muydu? Kitabın ilk sayfasını açtı. Evet, başka kitaplar da yazmıştı, sabahleyin ilk iş olarak halk kütüphanesine gidecek ve Swinburne'ün diğer eserlerinden bulmaya çalışacaktı. Yeniden kitaba dönüp kendinden geçti. Genç bir kadının odaya girdiğini fark etmemişti. Ancak Arthur'un ona seslendiğini duyunca anladı:

“Ruth, bu Bay Eden.”

Kitabı parmağının üzerine kapattı, arkasını dönmeden önce, kızın değil, kardeşinin sözlerinin yarattığı ilk izlenimin coşkusuyla titredi. Adaleli görünüşünün altında kıvranıp duran bir his yığılmıydı aslında. Dış dünyadan bilincine yapılan en küçük bir etki karşısında düşünceleri, algılayışı ve duyguları alev gibi yalazlanıyordu. Algılama ve karşılık verme yetisi olağanüstüydü. Hayal gücü ise hiç durmadan benzerlik ve farklılık ilişkileri kuruyordu. Onu heyecanlandıran “Bay Eden” olmuştu, o güne dek hep “Eden” ya da “Martin Eden” ya da sadece “Martin” diye çağırılmıştı. Şimdiyse “Bay!” deniyordu. İçinden başka birisine sesleniyorlar diye düşünmüştü. Kafası bir anda koca bir fotoğraf

makinesine dönüşmüş gibiydi; bir anda kazan dairelerinden baş kasaralara, kamplardan kumsallara, hapisanelerden meyhanelere, hastanelerden arka sokaklara, hayatından birçok resmin bilincini çevrelediğini gördü. Bunları çağrıştıran ortak nokta, bu değişik ortamlarda kendisine hitap edilmiş biçimleriydi.

Sonra döndü ve kızı gördü. Gördüğü anda kafasındaki tüm imgeler silinip gitti. İri mavi gözleri olan, gür sarı saçlı, solgun, narin bir yaratıktı kız. Nasıl giyindiğini anlayamasa da giysilerinin de onun kadar harika olduğunu fark etti. Onu incecik bir dalm üstündeki soluk, altın renkli bir çiçeğe benzetti. Hayır, o bir ruh, kutsal bir yaratık, bir tanrıçaydı; böylesine arı bir güzellik dünyevi olamazdı ya da kitaplar doğru söylüyordu ve hayatın yüksek katlarında onun gibi daha birçoğu vardı. Bu kız pekâlâ o Swinburne denen adamın yazdıklarından biri olabilirdi. Belki de masanın üzerinde duran kitaptaki kızı, Iseult'u tasvir ederken Swinburne'ün aklında tam da onun gibi biri vardı. Bütün bu görüş, duygu ve düşünce seli bir an içinde yaşanmıştı. Hareket ettiği gerçeklikte bir duraklama olmamıştı. Kızın elinin kendi eline doğru uzandığını gördü, kız elini sıkarken içtenlikle gözlerinin içine bakıyordu; tıpkı bir erkek gibi. Tanıdığı kadınlar böyle el sıkışmazlardı. Hatta çoğu hiç el sıkışmazdı zaten. Kadınlarla çeşitli biçimlerde kurduğu tanışıklıkların görüntüleri, bir çağrışımlar seli zihnini kaplar gibi oldu. Fakat bunları hemen kafasından uzaklaştırıp kıza baktı. Böyle bir kadınla karşılaşmamıştı hiç. Tanıdığı kadınlar! Bir anda, tanıdığı kadınlar karşısındaki kızın hemen yanında sıralandı. Sonsuzluk gibi gelen bir saniye için kendisini bir portre galerisinde buldu. Kız galerinin tam ortasındaydı, diğer kadınlar bir bakışta tartılacak ve değerlendirilecekti, kız ise ağırlık ve ölçü birimiydi. Fabrikalardaki kızların zayıf ve hastalıklı yüzlerini, Pazar Caddesi'nin güneyinden gelen aptal gülüslü ve şamatacı kızları gördü. Sığır kamp-

larından kadınlar, Meksika'nın esmer, sigara tiryakisi kadınları vardı. Onların ardından oyuncak bebeğe benzeyen, tahta ayak-kabıllarının içinde kırtan Japon kadınları; ince hatlı, kaşarlanmış Avrasyalılar; çiçekten taçlarıyla iri gövdeli, kahverengi tenli Güney Denizi adalarının kadınları geliyordu. Derken korkunç bir karabasandan çıkıveren iğrenç bir kitle bu görüntülerin hepsini sildi. Whitechapel'in kaldırımlarında ayak sürüyen üstsüz başsız yaratıklar, kerhanelerin sarhoş kocakarıları, denizcileri yiyerek beslenen, dişi kılığına girmiş ağız bozuk pis cehennem zebanileri, liman artıkları, insanlık çukurunun yapışkan çamurları ve çöpleriydi bunlar.

“Oturmaz mıydınız, Bay Eden?” diyordu kız. “Arthur sizden söz ettiğinden beri sizinle tanışmayı bekliyordum. Çok cesurca davranmışsınız...”

İtiraz eder gibi elini salladı ve yaptıklarının önemsiz olduğunu, benim yerimde kim olsa aynısını yapardı kabilinden sözler mırıldadı. Kız, adamın sallamakta olduğu elin iyileşmeye yüz tutmuş yaralarla dolu olduğunu fark etti; diğer eline bir bakış attığında onun da aynı durumda olduğunu gördü. Hızlı, dik-katli bir gözle bakınca adamın yanağındaki yara izini fark etti; bir diğeri, alnına düşen saçlarının altından seçiliyordu, üçüncü yara izi aşağı doğru iniyor, kolalı yakasının altında gözden kayboluyordu. Sert yakanın güneş yanığı boynu kafes gibi sıkıldığını gösteren kırmızı iz karşısında gülümsemesini bastırdı. Adamın kolalı yakalara alışık olmadığı besbelliydi. Aynı şekilde, giysilerini kadınca bir gözle inceledi; ucuz ve zevksiz kesimi, ceketin omuzlarındaki potları, yenlerin pazularını sergileyen üst taraflarındaki kırıksıklıkları fark etti.

Adam elini sallayıp yaptığının önemsiz olduğunu mırıldanırken kızın oturması için ısrar etmesine karşı koyamadı. Kızın yerine oturma biçimine hayran kalmıştı, sonra ne kadar

kaba göründüğünü bilmenin verdiği eziklik içinde kızın tam karşısındaki bir sandalyeye çöktü. Bu onun için çok yeni bir deneyimdi. O zamana dek tüm yaşamı boyunca, kaba ya da ince olmanın ayırımına varmamıştı. Kendisi hakkında böyle düşünmek aklına bile gelmemişti. Dikkatle sandalyenin kenarına ilişti, ellerinden fazlasıyla rahatsızdı. Ellerini bir türlü yönetemiyordu. Arthur odadan çıkıyordu, Martin Eden arkasından özlemle baktı. Odanın içinde kaybolmuş ve bir başına hissetti kendisini, solgun ve ruh gibi bir kadınla birlikte. Ortada içki isteyebileceği bir barmen ya da köşeden bir bira aldrabileceği bir çocuk bulunmadığından ahbaplık kurmaya vesile olacak bir içecek de yoktu.

“Boynunuzda bir yara izi var, Bay Eden,” diyordu kız. “Nasıl oldu? Eminim bir maceradan kalmıştır.”

“Bıçaklı bir Meksikalı, bayan,” diye cevap verdi, kurumuş dudaklarını ıslatıp boğazını temizleyerek. “Yalnızca bir kavgaydı. Bıçağını elinden aldıktan sonra burnumu ısırmaaya kalkmıştı.”

Her şeyi olduğu gibi anlatırken gözlerinde Salina Cruz'daki o sıcak, yıldızlı gecenin canlı bir görüntüsü vardı; beyaz sahil şeridi, limandaki şeker yüklü buharlı gemilerin ışıkları, sarhoş gemicilerin uzaktan gelen sesleri, itişip kakışan hamallar, Meksikalının yüzünde parlayan tutku, hayvani gözlerinin yıldızların ışığında parlaması, boynundaki çeliğin yakıcılığı, kanın boşanması, kalabalık ve bağırsıklar, iki beden, kendisinin ve Meksikalının birbirine sarılıp kumların üzerinde tekrar tekrar yuvarlanması ve uzaklardan bir yerlerden gelen sakin gitar tıngırtısı. Bu görüntünün anısıyla titreyerek, duvardaki kılavuz yelkenliyi yapan ressamın bunu resmedip edemeyeceğini merak etti. Beyaz kumsal, yıldızlar, şeker yüklü buharlıların ışıkları çok güzel görünür diye düşündü ve kumsalın ortasında, dövüşenleri çevreleyenlerin karanlık silüetleri. Resimde bıçağın da yer alması

gerektiğine karar verdi, yıldızların ışığında hafifçe parlamalıydı. Fakat anlattıklarında bunların en ufak bir belirtisi bile yoktu. “Burnumu ısırmaya kalktı,” diye bitirdi sözlerini.

“Ya!” dedi kız, hafif, uzaktan gelen bir sesle; adam kızın duygulu yüzündeki şaşkınlığı fark etti.

Kendisi de şaşırılmıştı, güneş yanığı yanakları utançtan hafifçe kızarmıştı; oysa yüzünün, kazan dairesinde ocağın açık ağız karşısında durduğu zamanki kadar yandığını hissediyordu. Böyle kavgalı bıçaklı, bayağı şeyler bir hanımefendiyle sohbet etmek için uygun konular değildi belli ki. Kitaplardaki, kızın hayatındaki insanlar bu tür şeylerden söz etmezdi, belki bunları hiç bilmezlerdi bile.

Başlatmaya çalıştıkları sohbette kısa bir duraklama olmuştu. Derken kız dikkatle yanağındaki yara izini sordu. Kız daha sorusunu sorarken, onun kendisini konuşturmaya çalıştığını fark etti ve bundan kurtulup kızı konuşturmaya karar verdi.

“Sadece bir kazaydı,” dedi elini yanağına koyarak. “Bir gece, deniz kabarmışken bir limanda, önce seren mantilyası, sonra da palanga ko-ptu. Mantilya teldendi, ortalıkta bi’ yılan gibi kıvranıyo’du. Herkes yakalamaya uğraşıyo’du, ben de atıldım ve mantilya suratıma çakıldı.”

“Ya!” dedi kız, bu kez anlamış gibi bir tonla. Oysa adamın konuşması ona Yunanca gibi gelmişti, *mantilya* ve *çakılmanın* ne demek olduğunu düşünüyordu.

Adam planını uygulama kararıyla, “Şu Swaynburne denen adam,” dedi.

“Kim?”

“Swaynburne,” diye yineledi aynı yanlış telaffuzla. “Şair.”

Kız, “Swinburne,” diye düzeltti.

“Evet, o herif,” diye mırıldandı, yanakları yine yanmaya başlamıştı. “Öleli ne kadar oldu?”

“Öldüğünü duymamıştım!” Kız merakla ona baktı. “Nereden tanışıyorsunuz kendisiyle?”

“Adamı hayatımda görmedim,” cevabını verdi. “Fakat siz gelmeden hemen önce, masanın üzerinde duran şu kitaptan birkaç şiirini okudum. Şiirlerini beğenir misiniz?”

Bunun üzerine kız, onun açtığı bu konu hakkında hızla ve rahatça konuşmaya başladı. Adam kendisini daha iyi hissederek sandalyenin kenarından hafifçe geriye doğru kaykıldı, bir yandan sanki altından kayıp da kendisini yere düşürecekmiş gibi sandalyenin kolçaklarını sımsıkı tutuyordu. Kızı konuşturmayı başarmıştı. O konuşurken söylediklerini izlemeye çalışıyor, o güzel kafasına tıktırılmış onca bilgiye hayran kalıyor, yüzünün solgun güzelliğini kana kana içiyordu. Kızın dudaklarından dökülveren yabancı kelimeler, eleştirel laflar, zihnine çok yabancı olan akıl yürütmeler onu bunaltsa da takip ediyordu, tüm bunlar zihnini uyarıp çalıştırıyordu. Entelektüel hayat burada diye düşündü, güzellik burada; hayal edemeyeceği kadar sıcak ve olağanüstü bir şeydi bu. Kendisini kaybedip aç gözlerini kıza dikti. İşte, uğruna yaşanacak, savaşılabacak, kazanılacak ve evet, uğruna ölünecek bir şey vardı karşısında. Kitaplar doğruydu. Yeryüzünde böyle kadınlar vardı ve bu kız onlardan birisiydi. Kız, onun hayal gücüne kanatlar takmıştı sanki, gözünün önünde büyük, parlak tuvaler belirdi. Belli belirsiz, bulanık, devasa aşk ve romantizm figürleri, bir kadın, solgun bir kadın, altın bir çiçek uğruna yapılan kahramanlıklar vardı tuvalerde. Düşsel bir serapmış gibi titreyen, sarsılan görüntülerin arasından, karşısında oturmuş edebiyattan, sanattan söz eden gerçek kadına baktı. Onu dinliyordu ama asıl seyrediyordu, bakışlarının sabitliğinin ya da doğasında erkekçe olan her şeyin gözlerinde parladığının farkında olmadan. Kızsa erkek dünyasına dair çok az şey bilmesine karşın, bir kadın olarak karşısındakinin alev alev

yanan gözlerinin farkındaydı. Daha önce hiçbir erkek ona böyle bakmamıştı, bu onu utandırıyor. Konuşurken dili sürçüyor, duraklıyordu. Kelimelerin ucunu kaçırmıştı. Adam onu korkutuyordu ama aynı zamanda birisinin kendisine böyle bakması tuhaf bir şekilde hoşuna gidiyordu. Yetiştirilişi onu, kendisine yönelen tehlikeye, yanlış, kurnaz, gizemli ve ayartıcı davranışa karşı uyarıyordu. Öte yandan benliğinde çınlayan içgüdülerinin sesi onu, ait olduğu sınıftan ve ait olduğu yerden uzaklaştırıp başka bir dünyadan gelen, elleri parçalanmış, boynu alışıktı olmadığı ketenden kızarmış, kaba varoluşuyla kirlenip lekелendiği aşikâr olan adama doğru itiyordu. Kendisi temizdi, temizliği karşı koyuyordu ama aynı zamanda bir kadındı ve kadın olmanın açmazlarını daha yeni yeni öğrenmeye başlıyordu.

“Dediğim gibi... Ne diyordum ya?” Birden durdu ve kahkahalarla hâline güldü.

Adam, “Bu Swinburne denen adamın iyi bi’ şair olmadığını anlatıyo’dunuz, bu noktaya gelmişsiniz, bayan,” dedi. Birdenbire acıkmış gibi hissetti kendisini. Sanki kızın kahkahasıyla birlikte omurgasında küçük, tatlı titreşimler inip çıkıyordu. Gümüş gibi diye düşündü, çınlayan gümüş çanlar gibi. O saniye, sadece bir anlığına, pembe kiraz çiçeklerinin altında sigara içtiği, sazdan sandaletler giyen inananları mabette duaya çağırın çanların sesini dinlediği uzak topraklara gitti.

“Evet, teşekkür ederim,” dedi kız. “Sonuç olarak Swinburne başarısızdır, çünkü o... incelikten uzaktır. Hiç okunmaması gereken pek çok şiiri var. Gerçekten büyük olan şairlerin her dizesi güzel hakikatlerle doludur ve insanın içindeki yüce ve soylu hislere seslenir. Onların bir dizesini bile atmak dünyayı aynı ölçüde yoksullaştırmak olur.”

Adam tereddütle, “Ben onun büyük bir şair olduğunu sanmıştım,” dedi. “Okuduğum kadarıyla elbette... Böyle düzenbaz

olduğu hakkında hiçbi' fikrim yoktu. Sanırım bu diğer eserlerinden anlaşılıyo'."

"Okuduđunuz kitapta da atılacak pek çok dize var," dedi kız. Sesi bir şekilde düz ve katıydı.

"Onları kaçırmış olmalıyım," diye belirtti adam. "Okuduklarımız gerçekten iyiydi. Hepsi pırıl pırıldı ve benim içimi aydınlattılar. Bana öyle geldi ama sanırım ben şiirden pek anlamıyorum."

Bir yanlış yapmışçasına sustu. Kafası karışmış, sözlerinin nasıl anlaşılmaz olduğunu acıyla fark etmişti. Okuduklarındaki büyüklüğü ve hayat pırıltısını seziyordu ama konuşması yetersiz kalıyordu. Hissettiklerini ifade edemiyordu, kendini yabancı bir gemide, karanlık bir gecede, tanımadığı bir donanım arasında el yordamıyla yolunu bulmaya çalışan bir gemiciye benzetti. Bu yeni dünyayla tanışmanın ona kalmış bir şey olduğuna karar verdi. İsteddiği zaman başaramadığı hiçbir şey olmamıştı. Şimdi de içindekileri konuşmayı öğrenme zamanıydı, böylece kız anlayabilecekti. Kız, ufku üzerinde gittikçe büyümeye başlamıştı.

"Longfellow ise..." diyordu kız.

Hiç düşünmeden, "Evet, onu okudum," diye kızın sözünü kesti. Kıza süzme bir ahmak olmadığını kanıtlama arzusuyla kitaplara dair sınırlı bilgisini sergilemeye kalkıştı. " 'Hayat İlahisi', 'Talaş' ve... sanırım hepsi bu kadar."

Kız başını sallayarak onayladı ve gülümsedi, adam bir şekilde kızın gülüşündeki hoşgörüyü –merhametli hoşgörüyü– algıladı. Böyle bir gösterişe kalkışmak aptallıktı. Şu Longfellow denen herif muhtemelen sayısız şiir kitabı yazmıştı.

"Bu şekilde sözünüzü kestiğim için özür dilerim, bayan. Sanırım bu tür konulardan pek anlamadığım bi' gerçek. Benim sınıfıma ait değil bunlar. Fakat öğreneceğim."

Sözleri sanki bir tehdit gibiydi. Sesi kararlı çıkıyor, gözleri

parlıyordu, yüz hatları sertleşmişti. Kıza adamın çenesinin açısı değişmiş gibi geldi, ucu nahos bir şekilde saldırgan görünüyordu. Aynı zamanda adamdan yükselen yoğun bir erkeklik dalgası gelip onu sarmış gibiydi.

“Sanırım bunu... kendi sınıfınızda da yapabilirsiniz,” diye gülererek sözlerini bitirdi. “Çok güçlüsünüz.”

Bakışları kaslı, bir boğanınki kadar kalın, güneşte bronzlaşmış, her yerinden sağlık ve güç fişkırان boyna takıldı bir an. Adam karşısında kızarmış, aciz görünüyordu ama yine de ona doğru çekildiğini hissetti. Zihnine hücum eden uygunsuz bir düşünceyle şaşkına döndü. İki elini bu boynun üstüne koyabilse bütün kuvvet ve canlılık ona geçecekmiş gibi geliyordu. Yarıdılışında var olan, hayali bile kurulmamış bir ahlaksızlık ortaya çıkıyordu sanki. Üstelik ona göre kuvvet, kaba ve hayvani bir şeydi. İdealindeki erkek güzelliği hep ince bir zarafet olmuştu. Ama düşünce devam ediyordu. Bu güneş yanığı boyna dokunmayı arzulaması onu çılgına çeviriyordu. Aslında sağlıksız bir bünyeye sahipti, hem bedeninin hem de zihninin kuvvete ihtiyacı vardı. Fakat bunun farkında değildi. Bildiği tek şey, daha önce hiçbir erkeğin kendisini, berbat grameriyle onu dehşete düşürüp duran bu adam kadar etkilemediğiydi.

“Evet, sakat değilim,” dedi adam. “Zorda kaldım mı hurda demiri bile sindirebilirim. Fakat şimdi sindirme sorunu yaşıyorum, anlattıklarınızın çoğunu hazmedemiyorum. Demek istediğim, bu konularda hiç eğitim görmedim. Kitaplardan ve şüirden hoşlanırım, zaman buldukça da okurum ama okuduklarım hakkında sizin gibi düşünmemiştim hiç. Bu yüzden onlar hakkında konuşamıyorum da. Tanımadığı bi’ denizin ortasında haritasız, pusulasız kalmış gemici gibiyim. Şimdi bu eksikliklerimi gidermek istiyorum. Belki de siz beni yola koyarsınız. Tüm bu konuşuklarınızı nasıl öğrendiniz?”

“Okula giderek sanırım – ve çalışarak,” diye cevapladı kız.

Adam, “Ben de çocukken okula gitmiştim,” diye itiraz edecek oldu.

“Evet, fakat ben liseden, derslerden, üniversiteden söz ediyorum.”

“Üniversiteye mi gittiniz?” diye sordu içten bir şaşkınlıkla. Kızın kendisinden en az bir buçuk milyon kilometre uzaklaştığı hissine kapıldı.

“Hâlâ gidiyorum. Bazı özel İngilizce dersleri alıyorum.”

Adam, kızın “İngilizce”yle ne kastettiğini bilmiyordu, bu cehalet işaretini beyninin bir yerine kaydedip bıraktı.

“Üniversiteye gitmeden önce kaç yıl okumam gerekiyo?” diye sordu.

Kız delikanlının öğrenme arzusunu yüreklendirerek, “Bu daha önce ne kadar okuduğunuza bağlı,” diye cevapladı. “Liseye hiç gitmediniz değil mi? Elbette, gitmemişsinizdir. Fakat ortaokulu bitirdiniz değil mi?”

“Bıraktığımda daha iki yılım vardı,” diye cevapladı. “Ama okuldayken hep takdirle geçirdim.”

Hemen ardından, böbürlendiği için kendisine kızarak sandalyenin kolçaklarını öyle bir hiddetle sıktı ki tüm parmaklarının uçları sızladı. Aynı anda odaya bir kadının girdiğini fark etti. Kızın sandalyeden kalktığını ve kayar gibi hareket ederek yeni gelene doğru ilerlediğini gördü. İki kadın birbirlerini öptüler, kollarını birbirlerinin bellerine sararak adama doğru ilerlediler. Kızın annesi olmalı diye düşündü. Uzun boylu, sarışın, ince, mağrur ve güzel bir kadındı. Sirtında böyle bir eve yaraşan bir giysi vardı. Giysisinin zarif hatlarını zevkle izledi. Kadın ve giysisi ona sahnedeki kadınları hatırlatıyordu. Sonra benzer kadınların benzer giysilerle Londra tiyatrolarına girişini izlediğini, polislin onu tentenin altından yağmura doğru kovaladığını hatırladı.

Ardından aklına, kaldırımında dururken muhteşem hanımefendileri gördüğü Yokohama'daki Grand Otel geldi. Sonra Yokohama kenti ve limanı binlerce resim hâlinde gözlerinin önünden geçmeye başladı. Fakat o andaki zorunluluktan dolayı bu görüntüler dizisini yavaşça zihninden kovdu. Tanıştırılmak için ayağa kalkması gerektiğini biliyordu. Dizleri çıkmış pantolonu, gülünç bir şekilde iki yana sarkmış kolları, kendisini bekleyen azabın gerginleştirdiği yüz hatlarıyla sıkıntı içinde doğrulup ayağa kalktı.

B Ö L Ü M İ K İ

Yemek odasına geçme işi onun için tam bir kâbustu. Duraklamalar, tökezlemeler, sallanmalar ve yalpalamalar arasında ilerlemek kimi zaman imkânsız gibi gelmişti. Fakat nihayet başardı ve onun yanına oturtuldu. Bıçak ve çatalların düzeni gözünü korkuttu. Bilinmeyen tehlikelerle parlıyorlardı, büyülenmiş bir şekilde onlara bakarken parıltıları bir fon oluşturmaya ve gözlerinin önünden bir dizi kasara görüntüsü geçmeye başladı. Arkadaşlarıyla birlikte kasarada oturmuş, çakıları ve parmaklarıyla tuzlanmış sığır eti yiyorlardı ya da dövme demirden kaşıklarıyla, sahanlara konmuş koyu bezelye çorbasını kaşıyorlardı. Kokmuş etin kokusu hâlâ burnundaydı, kulaklarındaysa tahtaların gıcırtiları ve bölmelerin iniltileri arasında yemek yiyenlerin ağız şapırtıları vardı. Onların yemek yiyişlerini izledi ve domuzlar gibi yediklerine karar verdi. Neyse, burada dikkatli olacaktı. Sessiz yiyecekti. Bunu aklından asla çıkarmamalıydı.

Masanın etrafına bakındı. Karşısında Arthur ve Arthur'un

erkek kardeşi Norman oturuyordu. Onların kızın kardeşleri olduğunu kendine hatırlattı ve içinde onlara karşı bir sıcaklık duydu. Bu ailedekiler birbirini nasıl da seviyordu! Birden kafasında kızın annesinin görüntüsü, karşılaştıklarında birbirlerini öpmeleri ve ikisinin kollarını birbirine dolamış bir hâlde ona doğru yaklaşması belirdi. Onun dünyasında ana-baba ve çocukları arasında böyle şefkat gösterileri olmazdı. Bunlar yukarıdaki dünyaya ait olan yüceliğin varlığını gösteriyordu. Bu dünyaya dair gözüne ilişen ufak şeyler arasında bu en iyisiydi. İçi takdirle doldu, kalbi duygudan eriyordu sanki. Hayatı boyunca sevgiye hasret kalmıştı, doğası sevgiye açtı. Bu, onun varlığının doğal bir ihtiyacıydı. Ama hiçbir zaman sevgiye ulaşamamış, giderek katılmıştı. Sevgiye ihtiyacı olduğunu bilmiyordu bile. Şimdi de öğrenmemişti. Sadece sevginin nasıl ifade edildiğini görmüş, içi titremiş, onun iyi, yüce ve harika bir şey olduğunu düşünmüştü.

Bay Morse'un orada bulunmayışına sevinmişti. Kızla, annesiyle ve kardeşi Norman'la tanışmak yeterince zordu. Arthur'u az çok tanıyordu. Babanın kendisine çok fazla geleceğinden emindi. Ömründe bu kadar yorulmadığını düşündü. En ağır iş bile bunun yanında çocuk oyuncuğu kalırdı. Alnı terden nemlenmiş, hiç alışık olmadığı onca şeyi bir anda yapmanın sıkıntısıyla gömleği sırlıklam olmuştu. O zamana dek yemediği bir biçimde yemek yemek, tuhaf aletler kullanmak, fark ettirmeden etrafına bakınıp her yeni şeyi nasıl yapacağını öğrenmek, üstüne sel gibi akan görüntüleri zihnine kaydedip sınıflandırmak ve kıza karşı duyduğu, kendisini donuk, acı çektiren bir huzursuzluk biçiminde rahatsız eden özlemin farkına varmak, kızın içinde bulunduğu bu dünyaya ayak uydurmak, ona nasıl ulaşacağı konusunda düşünmek ve belirsiz tasarılar yapmak zorunda kalmıştı. Ayrıca, hangi durumda hangi çatal ya da bıçağın kullanılacağını anlamak için karşısındaki Norman'a ya

da bir başkasına gizli gizli baktığında, o kişinin hatları aklına takılıyor ve kendiliğinden bunları kızinkilerle karşılaştırarak değerlendiriyordu. Ardından konuşmak, ona söylenenleri duymak, gerektiğinde cevap vermek ama pot kırmaya meyilli dilini sürekli dizginlemek zorundaydı. Yaşadığı bütün bu karmaşa yetmezmiş gibi bir de sessizce tepesinde bitiveren, zalim bir sfenks gibi cevabını ânında istediği birtakım bilmece soran başbela-sı uşak vardı. Yemek boyunca parmak taslarının düşüncesiyle gerildi. Hiç ilgisiz anlarda, sürekli olarak, birçok kez, parmak taslarının ne zaman getirileceğini ve neye benzediğini merak etti. Onlardan söz edildiğini duymuştu ve şimdi, er ya da geç, birkaç dakika içinde bu tasları görecekti, böyle şeyleri kullanan yüce insanlarla aynı masada birlikte oturuyordu, evet, bunları kendisi de kullanacaktı. Her şeyden önemlisi, düşüncelerinin dibinde olan ama hep yüzeye vuran mesele, bu insanlara karşı nasıl davranacağıydı. Tavırları nasıl olmalıydı? Sürekli olarak endişe içinde bu meseleyle boğuşuyordu. Korkakça bir fikir, onları inandırmak, rol yapmaktı ama daha korkakça bir fikir bunu beceremeyeceğine, yaradılışının bunu sürdüremeyeceğine ve kendisini küçük düşüreceğine dair onu uyarıyordu.

Yemeğin ilk kısmında, tavırlarının ne olacağı konusunda karar vermeye uğraştığından oldukça sessizdi. Sessizliğinin Arthur'un bir gün önceki sözlerini yalanladığını, kızın erkek kardeşinin, ailesine yemeğe vahşi bir adam getireceğini, ürkmelerine gerek olmadığını çünkü onun vahşiliğini ilginç bulacaklarını söylediğini bilmiyordu. Martin Eden o anda buna ihtimal vermez, kızın kardeşinin ona böyle ihanet edeceği aklına gelmezdi; hele hele bu kardeşi nahoş bir kavgadan kurtarmışken. Bu yüzden, masada oturmuş, bir yandan kendi uygunsuzluktan rahatsız oluyor, bir yandan da etrafında olan bitenlere hayranlık duyuyordu. İlk kez, yemek yemenin yararlı bir işin

ötesinde bir şey olduğunu fark ediyordu. Genelde ne yediğinin farkında olmazdı. Yediği sadece yiyecekti. Yemek yemenin estetik bir işleve sahip olduğu bu masada, güzelliğe olan tutkusunu doyuruyordu. Yemek yemenin aynı zamanda entelektüel bir işlevi de vardı. Zihni çalışıyordu. Ona bir şey ifade etmeyen bazı kelimelerin söylendiğini duyuyordu, diğer kelimelerse sadece kitaplarda rastladığı, tanıdığı hiçbir kadın ya da erkeğin telaffuz etmek için yeterli düzeyde olmadığı kelimelerdi. Böyle kelimelerin bu harika ailenin, kızın ailesinin, bireylerinin dudaklarından rahatlıkla döküldüğünü duyunca hazla titriyordu. Kitaplardaki romantizm, güzellik ve yücelik gerçek oluyordu. Düşlerinin, hayal dünyasının çatlaklarından dışarı süzülüp gerçeğe dönüştüğünü gören bir insanın o nadir ve bahtiyar durumunu yaşıyordu.

Yaşantının böyle yüksek bir seviyesinde hiç bulunmamıştı. Kendisini geride tutuyor, dinliyor, izliyor, zevk alıyor, tek kelimecik cevaplar veriyordu. Kıza, “Evet, bayan,” ve “Hayır, bayan,” diyordu; annesine ise, “Evet, hanfendi,” ya da “Hayır, hanfendi,” diyordu. Kızın erkek kardeşlerine denizciliğinden gelen alışkanlıkla, “Evet, efendim,” ya da “Hayır, efendim,” dememek için kendini tutuyordu. Bunun yakışık almayacağını ve kendisinin aşağı konumunun itirafı anlamına geleceğini hissetmişti. Bu da kızı kazanmak istiyorsa hiç işine gelmezdi. Dahası gururuna dokunurdu. “Tanrım!” diye bağırdı içinden bir seferinde; “Ben de onlar kadar iyiyim. Benim bilmediğim bi’ sürü şeyi biliyo’larsa, bi’ kısmını pekâlâ ben de öğrenebilirim!” Bir an sonra kız ya da annesi ona, “Bay Eden,” diye seslendiklerinde saldırgan gururunu bir yana koyuyor, zevkle ısınıp parlıyordu. O uygar bir adamdı, evet, öyleydi ve kitaplarda okuduğu insanlarla omuz omuza yemek yiyordu. Şimdi kendisi de kitapların içindeydi, ciltli kitapların sayfaları arasında dolaşıyordu.

Fakat Arthur'un tanımlamasını yalanlayıp vahşi bir adamdan ziyade uysal bir kuzu gibi davranırken bir eylem planı yapmak için de kafa patlatıyordu. O uysal bir kuzu değildi; ikinci keman olmak, yaradılışının üst perdeden çıkan baskın tonuna uygun düşmüyordu. Yalnızca zorunlu olduğunda konuşuyor, o zaman da konuşması masaya gelişini andırıyordu. Birçok dili kapsayan kelime dağarcığından gerekli kelimeleri seçerken tökezliyor, takılıyor, uygun olduğunu bildiği fakat doğru söyleyip söyleyemeyeceğinden çekindiği kelimeler üstünde uzun uzun düşünüyor, anlaşılmayacağından ya da kaba ve sert olduğundan korktuğu kimilerini de es geçiyordu. Fakat bütün bu süre boyunca, konuşurken gösterdiği bu dikkatin kendisini bir budala yerine koyduğunu, kendisini ifade etmesini engellediğini fark ederek geriliyordu. Boynunun kolalı yakanın prangasına sürtünmesi gibi içindeki özgürlük tutkusu da bu kısıtlamadan tedirgin oluyordu. Üstelik, bunu fazla sürdüremeyeceğinden emindi. Yaradılıştan gelen güçlü bir düşünce ve duygu yapısı vardı, yaratıcı ruhu ise tezcanlı ve sabırsızdı. İçinde biçim ve ifadeye kavuşmak için doğum sancıları çeken kavramlar ya da duygular ona kolayca egemen oldu. Ondan sonra kendini ve nerede olduğunu unuttu, alışkın olduğu kelimeler –bildiği konuşma araçları– dudaklarından dökülmeye başladı.

Bir ara omzunun dibinde bitip sözünü kesen uşağın sunduğu şeyi kısa ve kesin bir şekilde, “Bom!” diyerek reddetti.

Masadakiler bir anda gerilip dikkat kesildi, uşak pek memnundu. Yerin dibine geçti ama hemen toparladı kendini.

“Kanaka dilinde ‘tamam,’ demektir bu,” diye açıkladı. “Ağzımdan kaçiverdi, b-a-o-m diye yazılır.”

Kızın meraklı ve düşünceli gözlerini ellerine diktiğini fark edince açıklayıcı tavrını sürdürdü:

“Posta gemilerinden biriyle Pasifik kıyısında idim. Gemi rö-

tar yapmıştı ve Puget Boğazı limanlarında zenciler gibi çalıştık, malları yükledik, eğer size bi' şey ifade ediyorsa çeşitli yük nakliyesi işiydi. Derilerim bu yüzden soyuldu.”

Kız telaşla, “Ah, ona bakmıyordum,” diye atıldı karşılık olarak. “Elleriniz vücudunuza oranla çok küçük görünüyor.”

Adamın yanakları yanmaya başlamıştı. Bunu bir başka kusunun daha ortaya çıkması gibi almıştı.

“Evet,” dedi aldırış etmez bir tavırla. “Ağır iş kaldıracak kadar iri değiller. Ama kollarım ve omuzlarımla bi' katır gibi vurabilirim. Çok güçlüdürler, bi' adamın çenesini dağıttığımda ellerim de parçalanır.”

Söylediklerinden memnun kalmamıştı. Kendinden öğreniyordu. Dilinin kontrolünü kaybetmişti ve artık hiç hoş olmayan şeylerden söz ediyordu.

Kız yönlendirircesine, “Arthur’a o şekilde yardım etmeniz çok cesurca, üstelik onu tanı mıyordunuz,” dedi, sebebini bilmemekle birlikte adamın huzursuzlandığının farkındaydı.

Adamsa kızın niyetini fark etmişti, içini kaplayan şükran hissiyle dilinin münasebetsizliğini unuttu.

“Önemli bi' şey değildi,” dedi. “Kim olsa yapardı. O serseri güruhu bela arıyo'du, Arthur onlara hiç bulaşmamıştı. Onlar Arthur'un üstüne yürümeye kalktı, ben de onların üstüne yürüdüm. Ellerim biraz orada soyuldu, birkaç serserinin dökülen dişıyla birlikte. O fırsatı hayatta kaçırmak istemezdim. Bi' bak tım...”

Ağzı açık, durakladı. Kendisinin de kızla aynı havayı solumayı asla hak etmeyen düşük ahlaklı biri olduğunu açığa vurmasına ramak kalmıştı. Arthur sözü alıp belki yirminci kez aynı hikâyeyi, feribotta sarhoş serserilerle başından geçenleri, Martin Eden'in nasıl koşup kendisini kurtardığını anlatırken o, kaşlarını çatmış, kendisini ne kadar küçük düşürdüğünü düşü-

nüp duruyor, bu insanlar karşısındaki davranışının nasıl olması gerektiği üzerine daha kararlı bir şekilde kafa yoruyordu. Şu âna kadar başarılı olmadığı kesindi. Onların topluluğuna ait değildi, dillerini konuşamıyordu, kendi kendine bu sonuca varıyordu. Onlar gibi görünemezdi. Maskeli balo fiyasko olurdu, üstelik rol yapmak yaradılışına yabancıydı. İkiyüzlülük ve sahtecilik içinde yoktu. Ne olursa olsun, sahici davranmalıydı. Şimdilik onlar gibi konuşamıyordu ama zamanla öğrenecekti. Böylece kararını verdi. Fakat bu arada konuşması gerekiyordu, onların anlayabilmeleri ve fazlaca şaşırılmaları için yumuşatsa da kendi konuşması olmalıydı bu. Dahası, üstü kapalı biçimde bile olsa, alışık olmadığı bir şeye alışıkmiş gibi görünmemeliydi. İki kardeş üniversiteden söz ederken “trig” kelimesini kullanınca, verdiği kararı uygulamaya koyarak sordu:

“Trig nedir?”

“Trigonometri,” dedi Norman. “Matematiğin bir üst biçimi.”

Norman’ı nedense güldüren bir sonraki soru “Peki, matematik ne demek?” oldu.

“Matematik... aritmetiktir,” diye cevapladı diğeri.

Martin Eden başını sallayarak onayladı. Bilginin belli ki sınırsız dünyasına şöylece bir bakabilmişti. Gördüğü şey somutlanıyordu. Olağanüstü görselleştirme yetisiyle soyutlamaları somut hâle getiriyordu. Böylece trigonometri, matematik ve bunların kapladığı tüm bilgi alanları, beyninin simyasıyla bir yeryüzü parçasına dönüştü. Göz atıp da gördüğü manzaralar yemyeşil yapraklar ve ormanlar arasında kalmış geniş açıklıklardı, hepsi ya yumuşakça parlıyor ya da parlayıp sönen ışıkların altında ışıldıyordu. Uzaklarda ayrıntılar belirsizleşiyor, mor bir pusla bulanıklaşıyordu fakat bu mor pusun ardında bilinmeyen cazibesinin, aşkın büyüünün olduğunu biliyordu. Ona şarap gibi geliyordu bu. İşte macera buydu, kafa ve elle yapı-

lacak bir şey, fethedilecek bir dünya; bilincinin ta gerilerinde bir düşünce belirdi: *fethetmek, yanı başında oturan o solgun leylak rengindeki ruhu fethetmek, onu kazanmak.*

Parıldayan görüntüler, tüm gece boyunca vahşi adamı kabuğundan çıkarmaya çalışan Arthur tarafından parçalanıp dağıtıldı. Martin Eden verdiği kararı hatırladı. Başlangıçta bilinçli ve kasıtlı olarak ama çok geçmeden hayatı, tanıdığı biçimiyle dinleyicileri için canlandırmanın verdiği yaratma coşkusu içinde kendini kaybederek ilk kez kendisi oldu. Gümrük muhafaza motoru tarafından yakalanan kaçakçı gemisi *Halcyon*'un bir tayfasıydı şimdi. Gözlerini dört açıp izlediklerini dinleyicilerinin önüne serebilirdi. Dalgalı denizi, denizin üstündeki adamları ve gemileri onların önüne getirdi. Kendi gördüklerini onlar da görene dek görselleştirme yetisini kullandı. Onca ayrıntı arasından, bir sanatçı inceliğiyle seçtiklerini ışık ve renkle parlayıp yanan yaşantı resimlerine dönüştürerek onlara öyle bir hareket kattı ki dinleyicileri, onunla birlikte kaba üslubun, coşkunun ve kuvvetin içinde sürüklendi. Kimi zaman onları anlatımının canlılığı ve kullandığı terimlerle sarsıyordu ama denizcilerin zihnine özgü tuhaf saptırma ve kıvrımlarla vahşetin peşi sıra mutlaka güzellik geliyor, acıklı olaylar mizahla yumuşuyordu.

Martin Eden konuşurken kız şaşkın gözlerle bakıyordu. Adamın ateşi onu ısıtıyordu. Ömrü boyunca hep soğuk mu olduğunu merak etti. Kuvvet, sağlık ve zindelik fişkırta bir volkan gibi yanan ve parlayan adama yaslanmak istiyordu. Adama yaslanmak zorunda olduğunu hiss ediyor, çaba harcayarak bu isteğine engel oluyordu. Ayrıca ondan uzak durma dürtüsü de vardı içinde. Çalışmaktan kir bağlamış, hayatın tüm pisliğinin işlediği bu yaralı eller, sert yakanın bıraktığı kırmızı iz ve dolgun adaleler ona itici geliyordu. Adamın kabalığı onu korkutuyordu, konuşmasındaki her kabalık kulaklarına, yaşamının her kaba

evresi ruhuna hakaret gibi geliyordu. Ne var ki adam sürekli onu kendisine çekiyor ve kız, kendi üzerinde böyle egemenlik kurması için şeytan olması gerektiği sonucuna varıyordu. Zihnine yerleşmiş olan her şey sarsılıyordu. Adamın hikâyeleri ve maceraları genel geçer tüm değerleri topa tutuyordu. Basite indirmediği tehlikeler ve rahat gülüşü karşısında hayat ciddi bir çaba ve kısıtlama olmaktan çıkmış; baş aşağı edilecek, umursanmadan yaşanacak, keyif alınacak ve yine umursamazca bir yana atılacak bir oyuncak hâline gelmişti. “Öyleyse oyna onunla!” diye çınılıyordu içinde bir ses. “Ona yaslan; istiyorsan ellerini boynuna sar!” Kız bu düşüncenin fütursuzluğu karşısında çılgılık atmak istedi; boş bir gayretle kendi saflığını ve kültürünü yüceltmeye, adamın karşı çıkmadıklarını kendi karşı çıktıklarıyla dengelemeye çalıştı. Çevresine bakındığında diğerlerinin yoğun bir dikkatle adamı izlediklerini gördü, annesinin gözlerindeki dehşeti –gerçi büyülenmiş bir dehşetti bu ama gerçekti ve dehşetten daha az bir şey değildi– görmese umutsuzluğa kapılacaktı. Uzaktaki karanlıklardan gelen bu adam şeytanın ta kendisiydi. Annesi bunu görmüştü ve annesi haklıydı. Başka konularda her zaman güvendiği gibi bu konuda da annesinin yargılarına güveniyordu. Artık adamın ateşi sıcak değildi ve uyandırdığı korku artık keskin değildi.

Daha sonra, adam için ve adama inat, hırsıyla piyano çaldı; niyeti sanki onları ayıran uçurumun aşılmağını vurgulamaktı. Müziği adamın kafasına acımasızca indirdiği bir topuz gibiydi, adamı sersemletip yere çarpıyordu ama kıskırtıyordu da. Adam kıza huşuyla bakıyordu. Kendi kafasında da tıpkı kızın kafasında olduğu gibi aralarındaki uçurum genişliyordu ama uçurumu aşma isteği, uçurumun genişlemesinden daha hızlı geliyordu. Fakat bu uçurumu tüm gece boyunca izleyemeyecek kadar karışık bir hassasiyet içindeydi, özellikle müzik çalınırken. Müziğe

karşı olağanüstü duyarlıydı. Onu duygusal taşkınlıklara sürükleyen sert bir içki, hayal gücünü ele geçirip gökyüzündeki bulutlar arasında dolaştıran bir uyuşturucu gibiydi müzik onun için. Can sıkıcı gerçekleri kovuyor, zihnini güzelliklerle dolduruyor, hislerini serbest bırakıp kanatlandırıyordu. Kızın çaldığı müziği anlamıyordu. Dans salonlarında dinlediği piyano tınırtılarından ya da vurmali çalgılarla yapılan gürültülü müzikten farklıydı bu. Fakat kitaplardan bu tür müziğin varlığına dair ipuçları yakalamıştı, kızın müziğini daha çok bir inançla kabul ediyor, basit ve belirgin ritimli neşeli ölçüleri sabırla bekliyor, bu ölçüler fazla uzun sürmeyince şaşırıyordu. Tam başladıklarını sanıp hayal gücünü onlarla uyum içinde uçurduğu anda, ona anlamsız gelen kaotik bir ses karmaşası içinde yitip gidiyorlar, hayalleri de bir külçe gibi yere çakılıyordu.

Bir an tüm bunların kasıtlı bir tersleme olduğunu düşündü. Kızın çelişkiler içindeki durumunu fark etti ve ellerinin tuşlar üzerinde dile getirdiği mesajı anlamak için uğraştı. Sonra bu düşünceyi değersiz ve imkânsız bularak kendisini tekrar müziğe verdi. Az önceki mutluluğunu yeniden yakalamıştı. Ayakları artık kilden değildi, bedeni ruha dönüşmüştü; gözlerinin önünde ve ardında muhteşem bir zafer parlıyordu, sonra önündeki görüntü yok oldu ve uzaklara, kendi sevgili dünyasına gitti. Hayal gücüne üşüşen bir düş kalabalığı içinde, bilinen ve bilinmeyen birbirine karışıyordu. Güneş ışığıyla yıkanan ülkelerdeki garip limanlara gitti, barbar halklar arasında, hiçbir insanın görmediği pazar yerlerini dolaştı. Denizdeki sıcak, durgun gecelerde ya da güneydoğu alize rüzgârlarına karşı, camgöbeği renkli sularda palmye saçaklı bir grup mercan adacığını geride bırakıp bir başka gruba doğru ilerlediği uzun tropikal günlerde baharat adalarından gelen koku hâlâ burnundaydı. Görüntüler geldikleri hızla gidiyordu. Bir an bir ata binmiş, sihirli renklerle

dolu Boyalı öl'de dolaşıyor, bir an sonra boğucu sıcakta bembeyaz bir mezarı andıran Ölüm Vadisi'ne bakıyor ya da büyük buz adalarının yükseldiğı ve güneşin altında pırl pırl parlayan, donmaya yüz tutmuş bir okyanusta kürek çekiyordu. Hindistan cevizlerinin sakin dalgalara doğru sarktığı bir mercan kıyısında uzanmış yatıyordu. Eski bir gemi kalıntısı mavi alevlerle yanıyor; alevlerin ışığında şarkıcılar, gümbürdeyen tamtamlar ve tınlayan ukuleleler eşliğinde barbar aşk çağrıları içeren şarkılar söylerken *hula* dansçıları dans ediyordu. Duygu yüklü bir tropikal akşamdı. Arkada, yıldızların önünde bir volkan kraterinin silueti seçiliyordu. Tepede solgun bir hilal ağır ağır kayıyor, Güneyhaçı ufka yakın parlıyordu.

Bir arptı o, bildiğı tüm hayat, yani bilinci arpan telleri; çağlayan müzikse bu tellere doğru akıp onları hatıralar ve düşlerle titreştiren rüzgârdı. Bunu sadece hissetmiyordu. Hisleri biçimlenip renkleniyor, hayal gücünün cüret ettiklerini yüceltilmiş, büyüü bir somutluğa dönüştürüyordu. Geçmiş, bugün ve gelecek birbirine karışmıştı; geniş, sıcak bir dünya üzerinde büyük serüvenler ve kahramanlık eylemleri arasında bir sarkaç gibi gidip gelerek ona uzanıyor –evet, onunla birlikte, onu elde ederek, kolunu ona dolayarak– zihnindeki imparatorluğa kaçıyordu.

Omzunun üstünden ona doğru bakan kız tüm bunları adamın yüzünde gördü. İri parlak gözleriyle ses perdesinin ardına bakan ve müziğin gerisinde hayatın sığıraışlarını, itkilerini ve ruhun devasa hayaletlerini gören, şekil değıştirmiş bir yüzdü bu. Kız irkildi. Kaba, tökezleyen adam gitmişti. Biçimsiz giysileri, örselenmiş elleri ve güneş yanığı yüzü duruyordu ama yalnızca hapisane demirleri gibiydiler. Kız onların arasından, güçsüz dudaklar konuşturamadığı için sessiz ve dilsiz kalan muhteşem bir ruhun baktığını görmüştü. Ne var ki anlık bir görüntüydü bu. Hemen ardından kaba saba adam geri geldi ve kız hayal

gücünün kendisine oynadığı oyuna güldü. Ama o bir anlık izleminin etkisi sürüyordu; gitme vakti geldiğinde delikanlı bozuk bir hava içinde kalkınca kız ona Swinburne'ünküyle birlikte, İngilizce derslerinden birinde okuduğu Browning'in bir kitabını ödünç verdi. Adam kızarmış, kekeleyerek teşekkür ederken tıpkı bir oğlan çocuğu gibi görünüyordu. Kızın içini anaç bir merhamet duygusu sardı. Ne kaba adamı ne hapsedilmiş ruhu ne de tüm erkekliğiyle ona bakan, korkutan ve haz veren adamı hatırlıyordu artık. Gözünün önünde sadece bir oğlan çocuğu duruyor ve sanki bir Hindistan cevizi rendesi gibi tenini törpüleyen nasırlı eliyle kızın elini sıkarken kesik kesik şöyle diyordu:

“Hayatımın en güzel anlarıydı. Anlayacağınız, böyle şeylere alışık değilim...” Çaresizlikle çevresine bakındı. “Böyle insanlara ve böyle evlere. Hepsi benim için çok yeni ve çok hoşuma gitti.”

Kız, “Umarım yine gelirsiniz,” dedi; o, kızın kardeşlerine iyi geceler dilerken.

Adam kasketini başına geçirdi, perişan bir şekilde kapıdan çıkıp gitti.

Arthur, “Eee, nasıl buldunuz onu?” diye sordu.

“Müthiş ilginç, ozon kokusu sanki,” diye cevapladı kız. “Kaç yaşında?”

“Yirmi, neredeyse yirmi bir. Bugün sordum ben de. O kadar genç olduğunu sanmıyordum.”

Kızın aklından, ben üç yaş daha büyüğüm, diye geçti, kardeşlerine iyi geceler öpücüğü verirken.